

FOI MEMO

Projekt/Project

Analys av våldsbejakande extremism

Sidnr/Page no

1 (4)

Projektnummer/Project no Kund/Customer

E64168

Kulturdepartementet

FoT-område

Inget FoT-område

Författare

Lisa Kaati

Datum/Date

2021-02-08

Memo nummer/Number

FOI Memo 7467

Slutredovisning

Anslag 6:1 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Ku2019/02002/LS

Sändlista/Distribution

Kulturdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet

Justitiedepartementet

Titel/Title
SlutredovisningMemo nummer/Number
FOI Memo 7467

1 Inledning

I det här memot beskrivs den forskning och de aktiviteter som genomförts inom ramen för de medel som tilldelats Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i regleringsbrevet för budgetåret 2020 avseende anslag 6:1 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse. (Ku2019/02002/LS).

FOI fick under 2020 använda 1 500 000 kronor för att genomföra kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda som sprids via internet och sociala medier, med särskilt fokus på högerextremistiskt och rasistiskt innehåll. I uppdraget ingick även att fortsätta utveckla verktyg för fördjupad analys, att kartlägga och analysera förekomsten av hot, hat och extremistiska budskap som har riktats mot olika individer och grupper i samhället, samt att ta fram analysrapporter och samverka med relevanta aktörer, t.ex. Polismyndigheten och Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brottsförebyggande rådet, för att sprida den kunskap som tas fram inom ramen för uppdraget.

Vidare tilldelades FOI 500 000 kronor för att ta fram en rapport om antisemitismen i olika digitala miljöer inför Malmös internationella forum om hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism 2020. Rapporten var en del av uppdraget att göra kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda som sprids via internet och sociala medier. På grund av pandemin har Malmös internationella forum om hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism flyttats fram till oktober 2021.

2 Hat, hot och extremistiska budskap i digitala miljöer

Inom ramen för uppdraget har verktyg för fördjupad analys utvecklats samt kartläggningar och analyser av förekomsten av hot, hat och extremistiska budskap i digitala miljöer genomförts. Resultaten har presenterats i fyra rapporter. Målsättningen har varit att skriva rapporterna på ett sådant sätt att de kan passa en bred målgrupp med varierande förkunskaper. Exempelvis ska representanter från civilsamhället, statstjänstemän, lärare eller analytiker kunna läsa rapporterna och tillgodogöra sig kunskapen. Forskningsresultaten har spridits genom föreläsningar, dels på seminarium som anordnats av FOI men också på externa seminarier.

Samtliga rapporter finns att ladda ner från FOI:s webbsida och finns beskrivna kort nedan.

2.1 Incels – ofrivilligt celibat

De senaste åren har en rad dödliga våldsdåd genomförts av individer som definierat sig själva som incels, en beteckning på individer som lever i ofrivilligt celibat (INvoluntary CELibacy). Incels bör inte betraktas som någon organisation eller rörelse, då såväl ledare som tydlig gemensam ideologi saknas. Det som håller samman individerna är en gemensam kultur med ett säreget språkbruk och spekulativa förklaringsmodeller som finns att ta del av på vissa digitala mötesplatser. De digitala incelmiljöerna präglas av kvinnohat och självmordstankar diskuteras lika öppet som funderingar på att begå våldtäkt eller massakrer på folkmassor. Det förekommer också hyllningar av incels som gjort sig kända genom att använda våld.

Johan Fernquist, Lisa Kaati, Björn Pelzer, Katie Cohen, Nazar Akrami (2020). *Hope, cope & rope - Incels i digitala miljöer*. FOI Memo 7040.

2.2 Antisemitiska stereotyper

Mycket tyder på att antisemitismen i Europa och USA har ökat under de senaste åren. Bland annat visar flera enkätundersökningar att judar upplever en ökad utsatthet för antisemitism. Dessutom har

Titel/Title
SlutredovisningMemo nummer/Number
FOI Memo 7467

ett antal våldsamma hatbrott och terrorattacker drabbat judar. Antisemitism i ord och handling hänger ofta samman med djupt rotade negativa stereotyper om judar, det vill säga generaliserade föreställningar om att judar som grupp besitter egenskaper som gör dem farliga eller mindre värda.

För att öka kunskapen om förekomsten av antisemitiska stereotyper i digitala miljöer genomfördes en undersökning av engelskspråkig data från Twitter, Reddit, Gab och 4chan under en sexmånadersperiod. Resultaten visar att av de inlägg som nämner judar innehöll nästan 35 procent av dem antisemitiska stereotyper och/eller andra former av fientlighet mot judar som grupp. De vanligaste stereotyperna i vår undersökning anknyter till föreställningar om judisk makt och judars roll som en hemlig pådrivande kraft bakom stora politiska skeenden. Dessa stereotyper ingår i många av de konspirationsteorier som under de senaste åren har fått fäste i sociala medier.

Katie Cohen, Lisa Kaati, Björn Pelzer, Nazar Akrami. (2020) *Antisemitiska stereotyper i sociala medier*. FOI Memo 7292.

2.3 Hat mot kvinnor och män i utsatta yrkesgrupper

Studier från samtliga nordiska länder visar att de personer som deltar i det demokratiska samtalet är särskilt utsatta för hat, hot och andra kränkningar på nätet. Politiker, journalister och konstnärer vittnar om ett hårt samtals- och debattklimat i sociala medier, samt en utsatthet som leder till anpassning och självcensur. Dessa yrkesgrupper är i många fall beroende av digitala plattformar som kommunikationsmedel, vilket gör det svårt för dem att genomföra sitt arbete utanför den digitala sfären. För att öka kunskapen om digitalt hat och hur hatets karaktär skiljer sig åt för olika könskategorier och olika yrkesgrupper genomförde vi en undersökning av det hat som riktas mot journalister, politiker, influencers, komiker och musiker. Undersökningen utgår från 440 individer och är baserad på data inhämtad från det svenska diskussionsforumet Flashback. Resultaten visade att nästan hälften av alla individer i undersökningen hade utsatts för hatfulla kommentarer och att kvinnor utsattes för mer hat än män. Hatet mot kvinnor och män såg också olika ut: kvinnor fick ta emot mer sexuella trakasserier och utseenderelaterade förolämpningar medan männen oftare förolämpades på grund av sitt yrke och sin kompetens. De grupper som utsattes i störst utsträckning för hat var kvinnliga journalister och kvinnliga influencers.

Johan Fernquist, Lisa Kaati, Björn Pelzer, Stina Lindberg, Nazar Akrami, Katie Cohen, Hannah Pollack Sarnecki (2020). *Det digitala hatets karaktär En studie av hat mot kvinnor och män i utsatta yrkesgrupper*. FOI Memo 7429.

2.4 Ekofascism

Ekofascism är en ideologi som kännetecknas av bland annat samtidskritik, naturromantik samt drastiska lösningar på problem med överbefolkning och miljöförstöring, men också av ett rasideologiskt och nationalsocialistiskt arv. Därtill innehåller den accelerationistiska föreställningar som riskerar att få sitt utlopp i våldsamma aktioner. Det finns ingen sammanhållande ekofascistisk organisation eller ledare och de ekofascistiska nätverk som dyker upp i digitala medier är ofta flyktiga och kortlivade. Det som framför allt förenar anhängarna är gemensamma visioner, förebilder och fiender. Den ekofascistiska propagandan är användargenererad och sprids främst i sociala medier. Den har ett karaktäristiskt bild- och symbolspråk som kombinerar radikalnationalistiska element med visioner om en värld utan miljöförstöring. Den ekofascistiska propagandan är anpassad till samtida internetkultur, där starka bilder samsas med svart humor, ironi och intern jargong. Till stor del tycks den ekologiska retoriken vara ett sätt att förpacka nationalsocialistiska och rasideologiska tankar i en mer lockande och angelägen form.

En tematisk analys av 1077 bilder från meddelandetjänsten Telegram visade att den ekofascistiska propagandan domineras av utopiska bilder av vackra landskap och människor som lever enkla liv i en oförstörd natur, ofta med infogade fornnordiska eller nationalsocialistiska symboler. Det är också

Titel/Title
SlutredovisningMemo nummer/Number
FOI Memo 7467

vanligt med våldsromantiseringar av maskerade beväpnade män i naturmiljöer, liksom uppmaningar till våldshandlingar.

Lisa Kaati, Katie Cohen, Björn Pelzer, Johan Fernquist, Hannah Pollack Sarnecki (2020). *Ekofascism. En studie av propaganda i digitala miljöer*. FOI Memo 7441.

3 Expertstöd, föreläsningar och analysrapporter

Inom ramen för de medel som tilldelats FOI har FOI dels lämnat olika former av expertstöd till andra myndigheter. På grund av pandemin har ett mindre antal aktiviteter än planerat ägt rum under 2020. Nedan följer ett urval av aktiviteter i form av föreläsningar och möten där FOI medverkat.

- Medverkan i rundabordssamtal med inrikesminister Mikael Damberg och kulturminister Amanda Lind om hat mot journalister
- Möte med amerikanska ambassaden om våldsbejakande extremism och forskningsläget
- Dialog och dataanalys till Brå om islamofobi
- Frukostseminarium om incels och ekofascism
- En analys av den tyske masskjutaren Tobias Rathjens manifest (FOI Memo 7042)
- Deltagande i referensgrupp för projekt om incels och kvinnohat finansierat av Nordiska ministerrådet
- Presentation av forskning om högerextremism på EU Internet Forum
- Presentation av forskning om ensamagerade gärningspersoner och incels på konferens anordnad av CVE
- Presentation av forskning om högerextremism för Danish Centre for Prevention of Extremism
- Organisation av möte om ensamagerande våldsverkare tillsammans med Justitiedepartementet och EU-kommissionen
- Organisation av uppföljande möte om ensamagerande våldsverkare för svenska aktörer tillsammans med Justitiedepartementet. Deltagande från Justitiedepartementet, CVE, Polisen, Säpo och FOI.
- Presentation av forskning om antisemitiska stereotyper på Forum för Levande historias forumträff.

4 Övrigt

Inom ramen för uppdraget har FOI fortsatt att utveckla verktyg, infrastruktur och kompetens för att kunna bedriva analyser av digitala miljöer och därtill kopplade företeelser. Den kompetens som byggt upp har också gjort att FOI kunnat ge stöd till brottsbekämpande myndigheter med analyser.